

SURKUS - Sekcija za upravljanje in razvoj v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih

E-BILTEN SURKUS ŠT. 1 / MAREC 2016

NAGOVOR OB USTANOVITVI

MARTA TURK / DIREKTORICA GZS ZOR, L.R.

Spoštovane udeleženke, cenjeni udeleženci ustanovnega srečanja nove Sekcije za upravljanje in razvoj kulturnih in ustvarjalnih sektorjev (SURKUS), ki ji daje prostor naša Gospodarska zbornica osrednjeslovenske regije.

Povezovanje med gospodarstvom, podjetništvom, inovativnostjo, ustvarjalnostjo in kulturo v najširšem smislu je ves čas del naše družbe, čeprav morda v letih ustvarjanja gospodarskega okolja premalo prepoznano kot potencial za razvoj, rast pa tudi konkurenčnost.

Kajti, dodane vrednosti ne štejemo le skozi prizmo številke uspešnosti posamezne gospodarske panoge, temveč skozi prizmo blagostanja v družbi, razpoznavnosti neke države in njene kulture in njenega jezika. Slovenski jezik, ki ga je Primož Trubar postavil na evropski zemljevid, je tista vrednota, ki skozi vse potenciale gospodarskih in družbenih dejavnosti vztraja in ostaja glavna moč, generator ustvarjanja in kulturnih vrednot.

Sekcija za upravljanje in razvoj kulturnih in ustvarjalnih sektorjev (SURKUS) bo omogočila dialog med sektori, kot so gospodarstvo, turizem, socialna kohezija in družbe kot celote. Ta potencial skriva široke priložnosti. Kulturo in ustvarjalnost prepoznavamo kot generator ustvarjalnosti in inovativnosti, kot investicijo, ki daje multiplikativne učinke in prispeva k dodani vrednosti.

Kot ste sami zapisali v Memorandumu; bo Sekcija namenjena zastopanju interesov in krepitvi položaja članov pri njihovem delovanju na področju Slovenije. Sekcija bo uveljavljala področje kulture in ustvarjalnosti kot pomembnega deležnika pri gospodarskem razvoju

Slovenije, ki lahko ob ustreznih strateških usmeritvah ter ustreznih podpori bistveno pripomore k družbenemu in gospodarskemu razvoju Slovenije.

Delo sekcije bo namenjeno podpori kulturnemu in ustvarjalnim sektorjem, ne glede na to, ali svojo dejavnost opravlja na neprofiten ali profiten način in ne glede na to ali gre za zasebne organizacije ali javne ustanove.

Veseli nas, da se je pobuda, ki se je oblikovala že leto in pol nazaj, v zadnjih mesecih oblikovala do te mere, da boste danes podpisali Memorandum o pristopu k sekciji, tisti pa, ki ste se kot člani zbornice že odločili, da pristopite k sekciji, postajate danes polnopravni člani. Vaš predstavnik bo zastopal interese sekcije tudi v Upravnem odboru Gospodarske zbornice osrednjeslovenske regije in na nacionalnem nivoju.

Koliko bo vaš glas slišan in prepoznaven, pa bo odvisno od vaše aktivnosti.

Dobrodošli med nami.

OBVESTILO ZA JAVNOST

Na ustanovnem zboru Sekcije za upravljanje in razvoj v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih (SURKUS) 22.3.2016 so predstavniki podjetij, organizacij in posamezniki s področja upravljanja in razvoja kulturnih in ustvarjalnih sektorjev podpisali MEMORANDUM O USTANOVITVI SEKCIJE. Ta deluje pod okriljem GZS - Zbornice osrednjeslovenske regije - Ljubljana, njeno delovanje pa je natančneje določeno v Pravilniku sekcije.

Sekcija SURKUS želi povezati podjetja, organizacije, in posameznike, ki delujejo na področju snovanja in izvajanja vsebin s področja kulturnih in ustvarjalnih sektorjev, in tako sooblikovati pogoje za:

- vključevanje kulture in ustvarjalnih sektorjev v razvojne strategije,
- vplivanje na zakonodajo,
- dvig nivoja poznavanja in razpoznavnosti kulture in ustvarjalnih sektorjev v gospodarski sferi in prenos ustvarjalnih in kulturnih praks v gospodarstvo,
- razvoj kulturnega managementa,
- inovativnost i in pospeševanje podjetništva na področjih kulture in ustvarjalnosti v Sloveniji,
- in prispevati k oblikovanju boljšega družbenega okolja, ki ga bogatita ustvarjalnost in kultura.

Sekcija je namenjena zastopanju interesov in krepitevi položaja članov pri njihovem delovanju na področju Slovenije. Sekcija bo uveljavljala področje kulture in ustvarjalnosti, ki ob ustreznih strateških usmeritvah ter strateški podpori bistveno pripomore k družbenemu in gospodarskemu razvoju Slovenije.

Sekcija je namenjena podpori kulturnemu in ustvarjalnim sektorjem, ne glede na to, ali gre za neprofiten ali profiten način in ne glede na to ali gre za zasebne organizacije ali javne ustanove.

Dodatne informacije: 01 58 98 174 ali 031 804 660

TEMELJNI STEBRI DELOVANJA SEKCIJE

- strateške aktivnosti - usmerjene v umešitev sektorja kulture in ustvarjalnosti v razvojne in zakonodajne načrte
- povezovanje - v okviru konzorcijev, tudi mednarodno, ne le v okviru Slovenije
- prenos pomena ustvarjalnosti in kulture, kulturnih praks v gospodarstvo (kakšen pomen imajo kreativne industrije v gospodarstvu).
- Poslovna znanja za boljšo razpoznavnost Nabor potrebnih znanj in oblikovanje izobraževalnih vsebin

KULTURNI MENEDŽMENT IN PODJETNIŠTVO V SLOVENIJI

ASIST. DR. ANDREJ SRAKAR / INŠTITUT ZA EKONOMSKA RAZISKOVANJA, LJUBLJANA IN EKONOMSKA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI

Kulturni in umetniški menedžment (v nekaterih različicah tudi management ali celo upravljanje) je pojem, za katerega se običajno pojmuje, da je nastal v šestdesetih letih dvajsetega stoletja, ko so zlasti ZDA skušale svoj geostrateški položaj okrepiti tudi na kulturnem področju in tu spodbuditi »zasebno pobudo«: z razvojem organizacij na področju kulture, predvsem s pomočjo zasebnih sredstev, pa tudi z okrepljenim financiranjem osrednje ameriške podporne organizacije za financiranje umetnosti, National Endowment for the Arts (NEA). Kulturni in umetniški menedžment (nekateri države, kot je ZDA, v odsotnosti »kulturne politike« raje namesto preveč ambivalentnega pojma kulture govorijo o »manj težavni« umetnosti) je kot področje hitro našel mesto na vodilnih angleških in ameriških univerzah, kot so univerza v Cambridgeu, univerza York v Kanadi in Southern Methodist University v ZDA. Zanimivo je, da današnje stanje ponovno obnavlja ločnico pri pogledu na umetniški/kulturni menedžment med ZDA in drugimi državami. Medtem, ko je veliko vodilnih univerzitetnih oddelkov v ZDA posvečenih umetniški administraciji (npr. Drexel University v Philadelphiji in Indiana University v Bloomingtonu v Indiani), so nekateri vendarle tudi poimenovani bližje evropskemu naziranju s terminom »management« (npr. Claremont, Buffalo). Vendar pa verjetno prav iz tega razloga na rangiranju programov kulturnega in umetniškega menedžmenta po svetu pri vrhu najdemo izključno evropske univerze: milanska univerza Bocconi, Erasmus University Rotterdam, katoliška univerza v Lizboni, Université Paris-Dauphine in univerza v Warwicku.

Čeprav se nekateri danes sprašujejo, »zakaj sploh upravljati v umetnosti« (why manage the arts), je z mojega vidika področje kulture področje, za katerega sicer ne moremo reči, da je kot vsako drugo, je pa zagotovo le eno od številnih. Področje kulture tudi v ekonomskem smislu zaznamujejo številne posebnosti, kot so naraščajoča mejna koristnost (naša koristnost/užitek se največkrat povečuje in ne zmanjšuje s številom ogledov kulturnih dogodkov), velika/skrajna raznolikost kulturnih proizvodov; velika neenakost na umetniškem trgu dela; velika negotovost glede uspeha umetniškega dela; ter nesimetrične informacije in posledična velika vloga kulturnih posrednikov. Kljub temu pa bi težko dejali, da področje kulture ne potrebuje upravljanja, ravno nasprotno, upravljanje kulturnih organizacij je ključnega pomena, čeprav velikokrat vodi v težave, ki jih nekateri drugi sektorji poznajo v manjši meri, kot so upravljanje prostovoljstva, svobodnjaški poklici in z njimi povezane nizki dohodki in visoka dohodkovna neenakost, dostop do finančnih sredstev in njihova velika razpršenost, zelo raznoliki produkcijski načini v kulturi in s tem povezane različne organizacijske oblike, itd. Pri tem so ključne

vse štiri dimenzije, ki jih pojem menedžmenta ponavadi vključuje: načrtovanje, organiziranje, vodenje in nadziranje.

V Sloveniji žal močno capljamo za razvitostjo drugih držav na tem področju. Namenoma sem začetno razpravo zastavil z vidika izobraževanja: medtem, ko ima celo večina držav bivše skupne države (Srbija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Makedonija) posebne oddelke za kulturni menedžment in/ali kulturno politiko, pri nas ukinjamo še tiste singularne predmete, ki smo jih glede tega doslej imeli. Tudi predlagani podiplomski študij kulturnih politik in kulturnega menedžmenta je bil zavržen oz. nepodprt s strani tistih institucij, ki bi ga najbolj morale podpreti. Znano je sicer, da imamo Slovenci nekaj vrhunsko izobraženih kulturnih menedžerjev, vendar so se šolali izključno v tujini. Tudi sicer pa je poslovno okolje za kulturni menedžment v Sloveniji izrazito slabo razvito: javna sredstva, ki so sicer v Sloveniji v preteklosti dosegala primerjalno zavidljive ravni, se močno krčijo (med leti 2009 in 2014 so sredstva ministrstva upadla za 21%); zasebna sredstva so povsem neurejena in slabo implementirana v obstoječi zakonodaji (izkoriščenost davčnih olajšav za podjetja je med 1 in 10%, kar pomeni, da okrog 95% vseh možnih sredstev iz tega naslova ostane neizkoriščenih); kulturne statistike niso najboljše kakovosti in velikokrat ne omogočajo slediti realnemu stanju na področju kulture (posebej kar zadeva nevladne organizacije); kulturna politika je velikokrat v primežu interesnih skupin, tudi zato do resnejših ukrepov in sprememb v celotnem obdobju osamosvojitve ni prišlo; delovna zakonodaja je zelo rigidna, predvsem pa postavlja v močno deprivilegirani položaj skupino prekarnih delavcev, ki je v kulturi izrazito velika in v ključnih umetniških poklicih (»Umetniško ustvarjanje«) zajema prek 75% vseh umetnikov; manjkajo ukrepi na področju zasebnega podjetništva v kulturi in kulturnih in kreativnih industrij (kljub nekaterim študijem in predlogom na tem področju); v zakonodaji pa tudi v kulturni politiki so nejasno razmejene t.i. profesionalne in ljubiteljske nevladne organizacije, ki svojega mesta ne najdejo niti v krovnem zakonu na področju kulture; v javnih zavodih do resnih in potrebnih sprememb ni prišlo že dolgo, prav tako je prisoten velik generacijski konflikt in okorelost/rigidnost njihovega delovanja, ki vodi do precejšnjih izgub v učinkovitosti (čeprav tu izrazito primanjkuje resnejših empiričnih ocen); celoten sistem je močno birokratiziran in velikokrat tudi premočno institucionaliziran (kljub temu pa število zasebnih organizacij še narašča); kulturna politika je usmerjena v spodbujanje hiperprodukcije in pri tem zanemarljivo kakovost vsebine in poslanstvo organizacij, prav tako pa ne opravlja svoje temeljne funkcije nadzora nad smotno porabo proračunskih sredstev.

Enega od izhodov iz tega stanja lahko ponudi tudi sekcija pod okriljem Gospodarske zbornice, čeprav gotovo ne more ponuditi čudežnega leka za vse zgornje probleme. V preteklem desetletju je bilo veliko govora o spodbujanju zasebnih virov sredstev v kulturi v Sloveniji. V času ministra dr. Vaska Simonitija je bil pripravljen Zakon o spodbujanju zasebnih vlaganj v kulturi, ki je zaradi notranjih sporov romal v predale. V času ministrice Majde Širca Ravnikar je bil pripravljen in medresorsko usklajen Zakon o shemi deleža za umetnost, ki pa je tik pred zdajci romal v predale zaradi odstopa ministrice. Podobno se je zgodilo z ekonomsko študijo, ki bi določila bolj optimalne višine davčnih olajšav in s tem prispevala oz. omogočila primernejše ukrepe na tem področju – naročilo je bilo potrjeno, vendar v zadnjem hipu romalo v predale ob odstopu iste ministrice. Veliko je bilo govora o forumu za sodelovanje umetnosti in gospodarstva, vendar tu zaradi neuresničenih napovedi po mojem občutku trenutno ni ostalo ravno veliko razumevanja s strani podjetnikov.

V zadnjem letu ali dveh se je stanje pričelo nekoliko premikati. Aktivno je bilo Društvo Asociacija, ki se je osredotočilo na dve pobudi: delež za umetnost in drugi mehanizmi sodelovanja umetnosti in gospodarstva. Glede zakona o deležu za umetnost so bile aktivne tudi nekatere druge organizacije, kot je Made in China, Zavod GULAG, itd. Organiziranih je bilo več predstavitev in dogodkov, Mestna občina Ljubljana pa je delež za umetnost vključila v svojo novo strategijo razvoja kulture.

Sam torej vidim v nastajajoči sekciji veliko priložnost, vendar tudi nevarnost oz. izziv. Priložnost predvsem v tem, da se je zbrala skupina kompetentnih sogovornikov s primerno mero energije in pripravljenosti za delo in spremembe na tem področju, kar je gotovo več kot

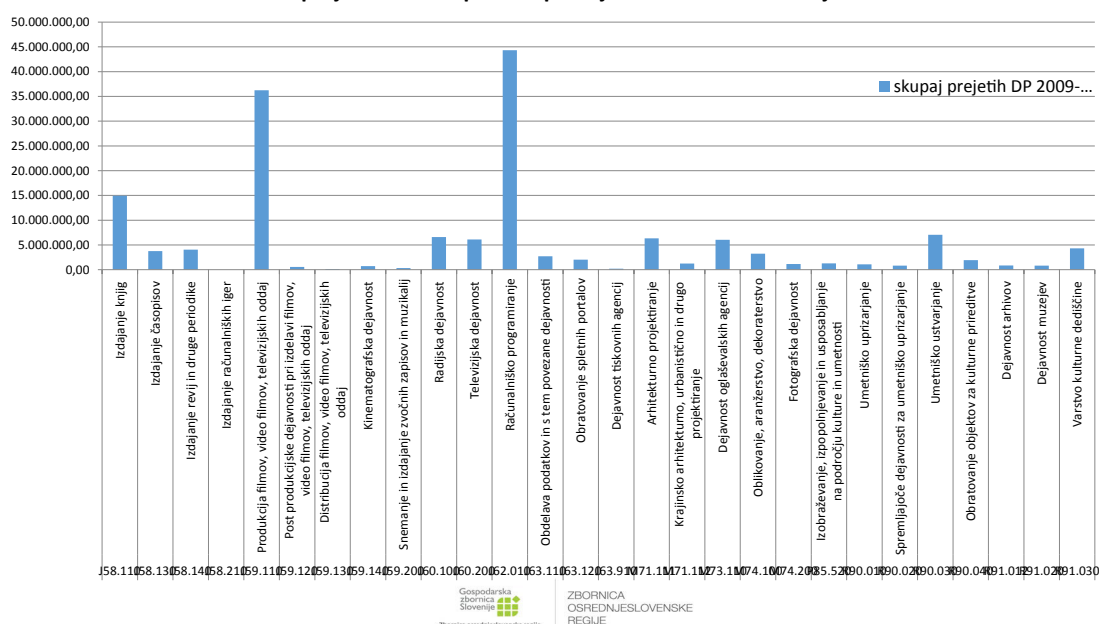
dobrodošlo; pa tudi v tem, da Gospodarska zbornica Slovenije povezuje večino slovenskih podjetij in s tega vidika lahko ponudi kulturi dostop, kontakte in povezovanje s temi podjetji, ki ga je sedaj izrazito (pre)malo – tu je lahko ključni gonilni vidik sekcije. Vidim pa tudi potencialno nevarnost oz. izziv, če se sekcija ne bo znala primerno opredeliti do obstoječih pobud, ki tu že obstajajo, in bo s tem bolj konkurenca in ne sodelovanje oz. »co-working«. Velika (morda celo največja) slabost slovenske kulture je namreč to, da večina delovanja poteka prek interesnih in političnih/politikantskih bojev, kjer redkokdo vidi onkraj svojih lastnih interesov, sekcija bo torej morala najti pot, kako to preseči.

Na osnovi zgornjega torej predlagam, da se sekcija osredotoči na tri poglobitve točke:

- 1) Kontaktna točka za informacije glede sodelovanja kulturnih organizacij (vseh pravnih oblik – javnih in zasebnih zavodov, samozaposlenih, samostojnih podjetnikov, podjetij, itd.) s podjetji v okviru GZS;
- 2) Razvoj kulturnega podjetništva v Sloveniji v smislu razvijanja startup in spinoff podjetij ter drugih možnosti za zasebno pobudo v kulturi na temelju profitnega motiva;
- 3) Aktivnosti za doseg sprememb v poslovnem okolju kulturnih organizacij, ki sem jih opisal zgoraj, predvsem s poudarkom na zasebnih virih sredstev in področju kulturnih in kreativnih industrij (npr. dizajn, oglaševanje, arhitektura, filmska in glasbena industrija, založništvo).

Veselim se dela sekcije in želim/pričakujem spodbudne rezultate v prihodnosti.

prejete državne pomoči po dejavnostih KKS v obdobju 2009-2015

Sekcija za upravljanje in razvoj kulturnih in ustvarjalnih sektorjev (SURKS)

KULTURNIKI, KULTURNICE IN KULTURA NA TRGU / KULTURA, USTVARJALNOST, UMETNOST

PETER TOMAŽ DOBRILA

V popotnico ustanavljajočemu se novemu telesu za kulturni management oziroma za upravljanje v kulturi in ustvarjalnosti in z željo, da bi postal aktiven subjekt uresničevanja kulturne politike v Sloveniji in svojevrstne emancipacije kreativnosti kot gonila razvoja družbe in države, kar dokazuje skozi najrazličnejše parametre, bom finančne in gospodarske podatke, ki so bili nemalokrat, nemara celo prevečkrat izpostavljeni pustil ob strani. S tem lahko pokažemo tudi, da denar ni najvažnejše sredstvo preživetja, v kar nas že desetletja prepričujejo ekonomisti raznih provenienc in nam posledično vsiljujejo ekonomsko logiko kot najbolj zveličavno, če ne kar kot edino družbeno relevantno miselnost. A obravnava družbe skozi številke je samo priročno orodje za segregacijo družbe in delitev ljudi, da jim je lažje vladati in obvladovati procese, ki so mnogo kompleksnejši in bi zahtevali več političnega napora, če bi jih hoteli razlagati, kaj šele da bi jih želeli uveljavljati.

Zato je danes na eni strani potreben odmik od igre ekono-metričnih števil, v katerih vsak nosi svojo in nas prisiljujejo pogovarjati se o številkah in razmišljati samo o kvantiteti. Tako tudi na področju kulture, ustvarjalnosti in umetnosti zapadamo v količinske kazalnike, koliko je treba tega in onega, koliko predstav, koncertov, razstav, filmov in drugih umetniških zvrsti je treba v odrejenem roku narediti, da izpolnujemo kriterije razpisodajalcev in zagotovimo številkam, medtem ko o kakovosti vse redkeje beremo, poslušamo, gledamo. In še slednja se zveličuje predvsem v igri raznih nagrad in drugih državnih in cehovskih priznanj, ki nam dajejo veljavo, dejansko pa definirajo samo etabli-rano kulturo in umetnost, na podlagi katere so nam vrata do proračunskega financiranja oziroma vrednotenja našega dela načeloma bolj odprta.

Toda samo načeloma, saj realnost kaže, da so umetnice in umetniki, ki prejmejo celo najvišjo državno priznanje za svoje aktualno ustvarjanje, nagrado Prešernovega sklada že naslednje leto bolj ali manj pozabljeni, saj pridejo novi lavreati in lavreatke itd., in se morajo ukvarjati s preživetjem, ko njihove nameravane stvaritve ne dose-gajo več potrebnih točk za realizacijo; torej ne izpolnjujejo kriterijev. Prejemniki in prejemnice najvišjih državnih priznanj, Prešernovih nagrad pa so praviloma že v letih, ko se jim lahko zviša samo še pokojnina. Kar je spet vprašljivo, odkar je država ukinila oziroma zamrznila t.i. izjemne pokojnine, namenjena vrhunskim umetnicam in umetnikom s presežnimi dosežki.

To ni panegirik nagrajevani kulturi in umetnosti, ampak pokazatelj stanja, da država v ne ve niti, kako postopati z umetnicami in umetniki, ki jim je izrekla najvišje riznanje. To je vprašanje obstoja ali neobstoja kulturne politike, ki bi bila (dovolj) avtonomna in bi neodvisno

dojemala kulturno ustvarjanje kot samosvoj preplet izključno kvalitativnih kriterijev, estetskih iskanj in ume-tniškega eksperimenta. Kako naj se v takem okolju (z) najde nekdo, ki deluje samo za umetnost in ga, je ne zanima ne pot skozi institucije ne upoštevanje pravil, ki mu, ji jih nalagata državni in občinski aparat. Ali nepos-redno rečeno, koliko ustvarjal-k in ustvarjalcev živi od resnično svojega ustvarjanja, koliko slikark in slikarjev se preživlja s prodajo svojih slik, koliko glasbenic in glas-benikov se posveča svoji glasbi oziroma koliko tistih s spiska poklicev v kulturi kot priloge k Uredbi za samo-zaposlene lahko iskreno izpolnjuje poslanstvo, kateremu so se odločili posvetiti z izbiro poklica.

H kulturnemu managementu oziroma upravljanju v kulturi je potrebno nastopiti samosvoje in izvorno, ustvarjalno, brez posnemanje tujih vzorcev in razdeljevanj. Graditi moramo predvsem iz vsakega ustvarjalca in ustvarjalke, iz zagovarjanja umetniških področij na kvalitativnih kriterijih in eksperimentu, ne samo kot poskusu, ampak tudi kot iskanju novega, neodkritega in z razumevanjem slovenskih specifik in vpetosti v lokalni, regijski, nacionalni in mednarodni prostor, z dejstvom, da je kultura naš največji potencial in da je umetniško ustvarjanje vrhunec človekovega delovanja. Je nepre-cenljive vrednosti.

Zategadelj je treba ravnati skrajno pazljivo in upošte-vati vse segmente ter posameznike in posameznice, ki prispevajo svoje bodisi umske bodisi fizične sposobnosti za udejanjanje kulturne produkcije. Občutljivo je treba upoštevati celoten proces nastajanja in izvajanja nekega dela in z občutkom izbirati med tistim, kar si želimo oziroma kar naj bi bilo glede na razne izmišlje-vane kriterije, in tistim, kar imamo in kar bi lahko imeli, če bi pustili avtorsko izraznost iz ozkih okvirjev pravil in vsakodnevnega boja za eksistenco. Razumeti moramo, da je obstoj kulture že eksistenca sama po sebi in da je organizacija produkcije sicer potreben pogoj, ki mu je cilj ustvarjanje in predstavljanje umetnosti, pri kateri gre za nekaj več, za nadgradnjo, za presežek, ki potrebuje samo svobodo, svobodno odločitev, prosto izbiro, kaj in kako.

Ob ustanavljanje kulturniškega aktiva pri Gospodarski zbornici Slovenije se mi nehote postavlja Kulturniška zbornica, katere ustanovitev je vzpodbudilo Ministrstvo za kulturo in sta njena dosedanja vloga in njeno delova-nje diskutabilna. In vendar, na eni strani cehovsko zdru-ženje, ki naj bi sčitalo kulturnike in kulturnice, ne reagira ob vedno bolj minorni vlogi, ki jo politika namenja kul-turi, s čimer v minoren položaj spravlja celotno družbo, ko kultura izginja s prizorišč, ko se zapirajo neodvisni prostori kulture, ko v medijih kultura postaja vse bolj pop in vse redkeje dobi prostor umetniška kritika, ko

med ljudmi divjajo resničnosti šovi in milni mehurčki nadaljevanj, namesto da bi imeli možnost spremljati vrhunske domače produkcije. In na drugi strani nastaja nekaj, kar naj bi pod okriljem gospodarstva našlo nove sogovornike, si odprlo nove poti povezovanja in ureničevanja svojih ciljev in omogočilo novo paradigmo umetniškega produkcije.

Ko govorimo o kulturnem managementu oziroma upravljanju kulture, moramo čuječe upoštevati ne samo ustvarjalk in ustvarjalcev kot neke brezimne mase za poljubno gnetenje pri izdelavi določenega kulturnega produkta z vsemi nujnimi parametri, ampak je treba napraviti prostor za vsakega posameznika in posameznico, da se tukaj najde, da vsaj pogojno zasluti, da gre morebiti za enega vitalnih interesov na slovenskem kulturnem zemljevidu in mu, ji pomagati, da kar najbolje, skozi lastno avtorsko poetiko in izbrano izkušnjo pripravi in predstavi svoje delo.

Na relativno enostaven proces lahko spet gledamo – najmanj – dvojno: kulturno in gospodarsko. Najbolje to dihotomijo ponazarjata dve tabeli, prva je Specializirani poklici na področju kulture in njen dodatek Deficitarni poklici kot priloga Uredbe za samozaposlene Ministrstva za kulturo, druga je tabela Kreativne industrije po Standardni klasifikaciji dejavnosti, ki jo uporablja Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

KLASIFIKACIJI

Brez vrednostnih sodb ali ocenjevanja enega ali drugega seznama in razglabljanja, kdo ali kaj vse se tukaj umesti in kaj manjka ali je preveč, bi bilo potrebno na tem mestu oboje najprej povezati v skupno združbo. Za začetek je več kot dovolj za razmislek, kako pristopiti k obravnavi slovenske kulture, ustvarjalnosti in umetnosti iz širšega zornega kota, kar bo vzpodbudilo tudi sistemske rešitve. Najprej je treba najti način za enovitost v raznolikosti, nato pa odločiti, da moramo tako pestro ustvarjalno krajino obravnavati samosvoje in izvirno, brez neposrednih navezovanj na tuje sheme in prakse. Argumentov za to je na teh dveh listah več kot dovolj in od kulturnega upravljanja pričakujem vsaj tolikšno originalnost, kot nam jo ponujajo poklici v kulturi in ustvarjalnosti in kot si jo želimo od umetnosti.

Okoli 3000 samozaposlenih v kulturi, danes še hkrati delodajalcev, delodajalk in delojemalcev, delojemalk živi od svojega dela in nemalokrat so tudi sami sebi menedžerji in menedžerke. Da preživijo, morajo biti podjetni, svoje delo morajo prodajati in prodati. Da lahko živijo od svojega dela, morajo prihodek investirati v svoje delovanje. Kar je izhodiščna premisa socialnega podjetništva, ki ob kulturnih in kreativnih industrijah in združništvu tvori 9. točko koalicijskega sporazume aktualne vlade. Ker gre za zadnjo točka sporazuma, vidim v njej kar nekaj simbolike, ki jo lahko jemljemo kot vzpodbudo za začetek.

